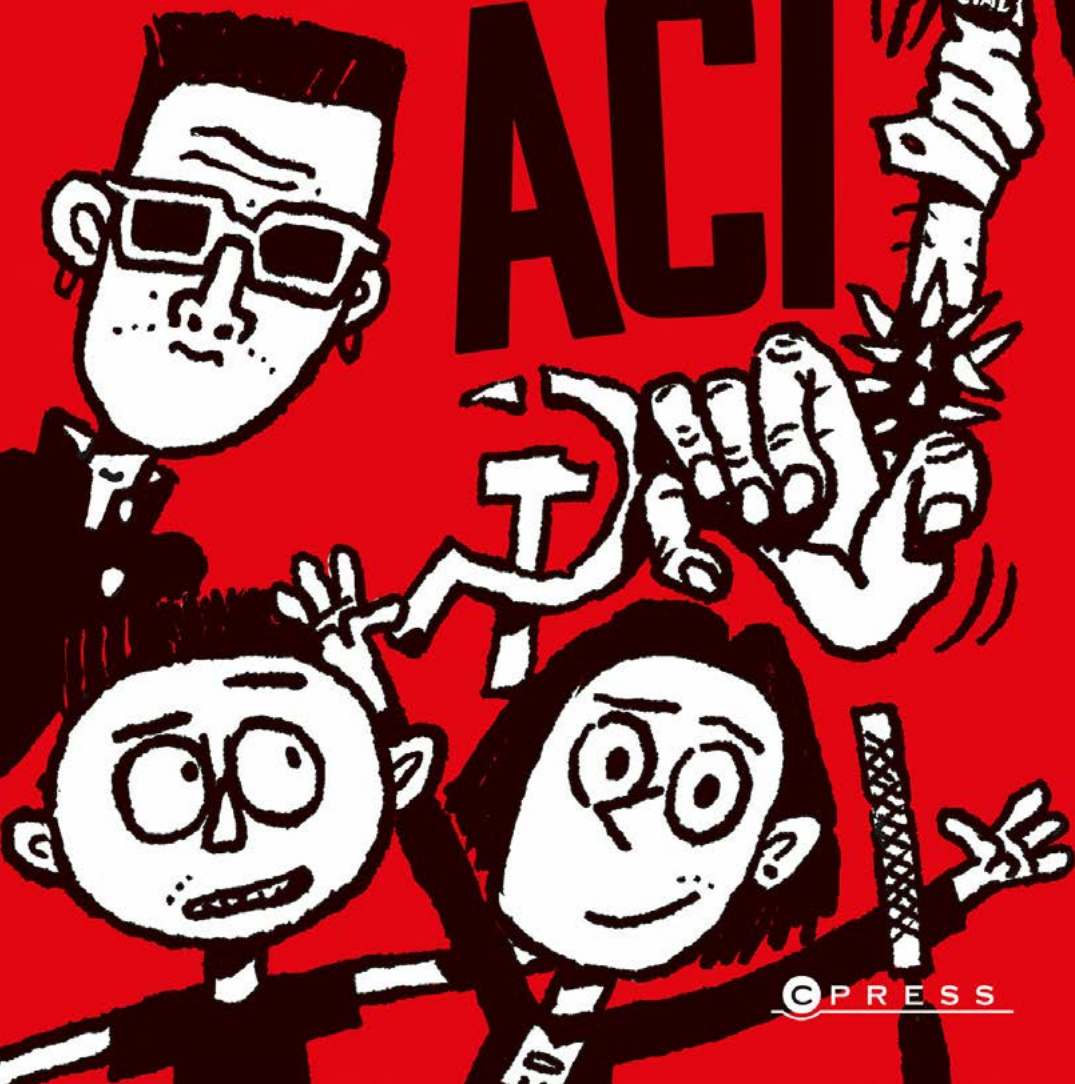

Ilustroval Ďuro Balogh

Peter Gärtner

DEPES ÁCI

© PRESS

Depešáci

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Peter Gärtner

Depešáci – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Peter Gärtner

DEPES ÁCI

 CIPRESS

© Peter Gärtner, 2024
Illustrations © Duro Balogh, 2024
Translation © Katarína H. Belejová, 2024

ISBN tištěné verze 978-80-264-5247-8
ISBN e-knihy 978-80-264-5249-2 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

„See the stars, they’re shining bright.“

ÚZKÝ PROFIL

Utírali jsme se vším možným, protože toaleták nebo hajzlpapír anebo sracák prostě nebyl. Když jsem byl děcko, nechápal jsem, proč máma pořád odkládá nejrůznější ubrousky, i ty už trochu použité, a proč končí všechny noviny na záchodě. Myslel jsem, že si je tam fotřící čtou. Ale pak jsem si všimnul, že jsou tam i nůžky a ty noviny že někdo průběžně stříhá na čtverce. A táta občas nosil domů toaleták. Nebylo to často, ale dělo se to, a mamka ho vítala, jako kdyby donesl kaviár.

Chvíli jsme ho měli dostatek, ale to jenom v době, když ještě dělala mámina sestřenka v drogerce, pak už jsme byli zase na suchu. A protože nebylo snadné získat hajzlpapír domů, dokážete si představit, jak to vypadalo na jiných místech, ve veřejných budovách, v práci a samozřejmě ve škole.

Před poslední hodinou se ozval včerejší segedínský guláš, tak jsem to zaparkoval rovnou do kabinky. Za pět minut dvanáct jsem stihnul rozepnout knoflík a dosednout na studené a špinavé záchodové prkýnko. Nesnášel jsem, když jsem musel na velkou na společné záchody. Vždycky když někdo vešel do vedlejší kabinky, zadržel jsem dech a čekal, než odejde, abych pak mohl dokončit svou potřebu v klidu. Navíc nefungovala petlice na dveřích a musel jsem je pořád držet zevnitř za kliku. Teda – klika tam nebyla, jen díra po klice, do které jsem musel strčit prst a dveře tak držet. To všechno ale byly zanedbatelné problémy ve srovnání s tím, když jsem se kouknul na držák a tam se houpala jen prázdná kartónová rulička. Potichu jsem zanađával.

Z chodby se ozvalo zvonění. Na záchodky ale zase někdo vešel a postupně otevíral dveře všech kabeinek, dokud nedošel až k mojí.

„To jsem já,“ ozval se Martin, když zatlačil do dveří. „Hejbní sebou, už zvonilo!“

„Není tady hajzlpapír!“

„Cože?“

„Že tady není hajzlpapír.“

„A co?“

„Jak a co? Dones mi něco.“

„Dyť si nandej gatě a pod!“

„Jakože se nemám utírat?“

„To přežiješ.“

„Ty seš kus vola. Vystřel a sežeň mi něco, jinak seš mrtvej.“

„Je to řídký?“

„Jo, je to řídký, sestři. Vypadni už!“

„Jojo, však už du!“

Po nekonečném čekání se vrátil a mezerou pode dveřmi prostrčil noviny. Naštěstí byly černobílé na takovém tom zažloutlém papíře. Ty měly dobrou savost i docela fajn strukturu. První stranu jsem vytrhnul ze světové politiky. Psalo se tam cosi

o Gorbačovovi, v nadpisu svítilo slovo Perestrojka a taky Glasnost, ale to bylo tehdy na titulkách všech novin. Nevěnoval jsem tomu větší pozornost.

„To ti to trvalo!“ Mezerou pode dveřmi jsem viděl Martinovy černé polobotky.

„Musel jsem je čajznout školníkovi.“

Světová politika nestačila, tak jsem škubal dál. Otočil jsem na další dvoustranu. Ze sportu jsem použil článek o hokejové lize, probírali tam derby mezi Trenčínem a Bratislavou a probíhající olympiádu v Calgary.

„Hejbni zadkem, Humajda nás zastřelí!“ popoháněl mě Martin.

„Vždyť už jdu.“

Zadky jsme měli vytrénované, ale stejně to bylo strašně nepříjemné, hrozně to škrábalo a štipalo. A samozřejmě vás novinový papír nikdy neutřel dost dobře. Otočil jsem to ještě na kulturu, abych odtud vytrhnul poslední list. Vzal jsem jednu stranu a těsně předtím, než jsem ji použil, mi pohled padl na malý nápis vlevo dole. Stálo tam: Depeche Mode. Nejdřív jsem si říkal, že se mi to jen zdá, že mi tam přeskočila nějaká písmenka. Ale podíval jsem se ještě jednou a opravdu to tam bylo, černé na bílém.

„Já se asi podělám!“

„Zas? Já už na tebe nečekám.“

„Ne! Nikam nechod!“ křikl jsem na Martina hystericky.

Ten poslední papír jsem nepoužil. Stejně už to nemělo smysl. Natáhnul jsem si trenčle a vyběhl z kabinky. Kovové dveře pleskly, záchodky se rozlehlo plechové zadunění. Martin na mě nechápavě civěl. Přiložil jsem odtrženou stranu zpátky do novin a ukázal mu to. Celý nápis zněl: „Do Prahy přijedou Depeche Mode.“

Martin mi to vytrhnul z ruky, jako kdyby to byl nějaký posvátný arch papíru, ztracená polovina mapy ke zlatému pokladu na Stříbrném jezeře. Depeche Mode? Fakt? V Praze? V naší republice? Mysleli jsme, že je to nějaký omyl, vtip, pravděpodobně

tisková chyba. Spíš bychom uvěřili, kdyby tam na záchodcích přistáli mimozemšťani nebo nám školník přinesl pakl luxusního trojvrstvého toaletního papíru. Nebyl to ale žádný omyl.

Depeche Mode měli vystoupit v pátek 11. března 1988 v hale Československého svazu tělesné výchovy a sportu, zkráceně ČSTV, v Praze. Nabídli je jako náhradu za zrušený koncert lehké obstarožního umělce Chrisa Normana, který onemocněl. Pragokonzert o tom nejdřív nechtěl ani slyšet, protože pro ně byla kapela drahá. Mysleli si, že koncert se za tak vysoké vstupné nevyprodá, že kapela pravděpodobně nebude mít v republice dost fanoušků. Lístek by stál 150 korun československých, aby dokázali pokrýt náklady.

Nakonec si Pragokonzert udělal v Praze průzkum na nějaké kulturní akci v Lucerně, aby zjistili, jestli by byla po eventuálním koncertu poptávka. A i na tak malém vzorku jim vyšlo, že zájem o lístky je enormní.

Po oficiálním oznámení koncertu se strhlo šílenství. Pragokonzert zaplavily dopisy se žádostí o lístky ze všech koutů republiky. Poptávka byla neuvěřitelných sto padesát tisíc vstupenek. Hala Československého svazu tělesné výchovy a sportu na Výstavišti v Praze-Holešovicích měla ovšem kapacitu jen necelých patnáct tisíc míst.

Po téměř dvaceti letech neprodyšné a dusivé normalizace, kde jsme byli drženi v izolaci od „úpadkové a pokleslé hudby a kultury imperialistického Západu“, to byl první koncert špičkové světově známé zahraniční populární skupiny. Ta poptávka byla pochopitelná. Kdyby bylo léto a mohlo se to uspořádat venku, třeba na stadioně na Strahově, těch 150 000 lístků by se určitě prodalo. Byla ale zima a ten koncert se měl konat pouze v hale. Zběsilé závody o lístky tedy mohly začít. Dřív, než jsme se ale mohli my dva – já, Adam Kulich, učeň v prváku na strojařském učňáku v našem průměrném československém průmyslovém městečku na opačné straně republiky, a můj spolužák Martin – dát

do shánění lístků, odehrála se ještě spousta důležitých věcí, které tomu předcházely. Hlavně bych rád vysvětlil všechny okolnosti tohoto příběhu, celé pozadí, všechny souvislosti, aby vám bylo jasné, jak se to celé stalo a proč jsme na ten koncert tak strašně chtěli jít.

LET ME DOWN

Martin byl jediný, kdo ze stáda mých nových spolužáků nějak vyčuhoval. Po létě se ze mě stal středoškolák. Dosáhl jsem toho vytouženého statusu stejně jako desetitisíce mých vrstevníků v Československé socialistické republice a stal se učněm. Chodit na učňák pro mě ve skutečnosti znamenalo jen to, že jsem musel vstávat o hodinu a půl dřív, protože základku jsem měl pod okny, zatímco učňák byl až na opačném konci města. A to byla pěkná otrava.

Každé ráno jsem musel naskočit na městskou dopravu a kordcat se do školy přes celé město. Že skončím na strojařském učňáku, o tom rozhodl výchovný poradce na základce, a nikdo včetně mých rodičů a mě se kvůli tomu nijak nevzrušoval. Moji rodiče dělali ve strojírenské fabrice ve městě, a proto se tak nějak přirozeně, bez jakýchkoli otázek, předpokládalo, že tam

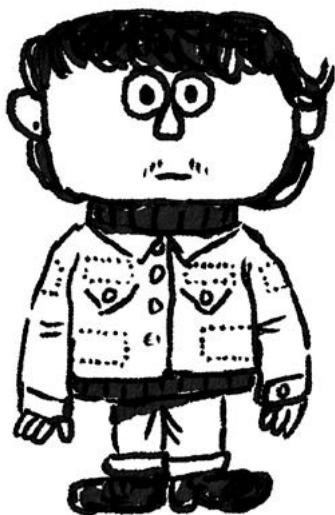
brzy a na věky věků zakotvím v pásové výrobě taky já.

Celá naše třída na učňáku byli jenom borci. Většinou z okolních vesnic a menších měst, samí ukázkoví frajeři. Jeden klučina, co dojížděl ze samoty za vesnicí, musel každý den vstávat ve čtyři, protože šel hodinu pěšky na autobus. Mnozí z nich byli ve městě poprvé v životě. Přibržděná podobaná telata v gatich vytažených až pod paže. Jeden strašně zarůstal, říkali jsme mu Sandokan, jiný neustále kufroval rohličky s konzervami, tomu jsme přezdívali Šprot. Další měl kolosální předkus, takže vyfasoval krásné jméno – Dingo.

Mezi těmito potrhými junáky jsem dokonce i já mohl působit exkluzivně, třebaže jsem tehdy vypadal docela trapně. Vybledlé rifle jsem měl dole čtyřikrát zahnuté, abych si po nich nešlapal, protože mamka kratší nesehnala. Sepraná flanelová košile a na ní vesta, kterou jsem nosil už od šesté třídy základky. A na hlavě ten nejtuctovější účes, je muž se říkalo přiléhavě „na blbečka“. Stříhat jsem se chodil k našemu sousedovi – holiči v důchodě, a ten mě od tří let stříhal vždycky stejně. Na mé hlavě se zastavil čas. Ale to až tak moc nevadilo, protože čas se zastavil v celé naší republice a podobně „na blbečka“ chodilo ostříhaných 99 procent národa.

Jediný, koho jsem mezi spolužáky znal a věděl jsem, že je z města, byl Frňas. Klučina z vedlejší základky. Znali jsme se od vidění,

pamatoval jsem si ho z meziškolního pingpongového turnaje v osmičce.

První den ve škole jsme se potkali pohledy a automaticky jsme si sedli spolu. Frňas byl o trošku vyšší než já, mírně při těle. Pod ohnutým nosem s velkými nozdrami si pěstoval první knírek. Houpavou širokou chůzí s mírně rozpaženými rukama se snažil skrývat svou mladickou neohrabanost. Už na základce měl trochu delší vlasy, a když jsme si k sobě sedli, všiml jsem si, že mu ještě povyrostly. Důkladně je však ukryl pod límeček roláku, aby nebylo nic poznat. Takže ani on na první pohled z kolektivu nijak nevyčuhoval.

Zato Martina by přehlédnul jen slepý. Na první dobrou bylo jasné, že sem prostě nepatřil. Byl totiž celý v černém. A to jsem do té doby neviděl. Upoutat v šedivé mase bezpohlavních tuctových oděvů tím, že jste se hodili celí do jedné barvy – a ještě navíc do makabrézní černé, která jako kdyby křičela, že je negací všudypřítomných frází o světlých zitrčích a jasné budoucnosti –, to byla echt provokace. Samozřejmě se to hned stalo středobodem posměšků. Od prvního dne se na něj sypaly různé přezdívky jako funebrák, netopýr, uhlík, kominář a podobně. Já jsem tehdy neměl ani šajn, že to má být projevem nějaké zvláštní módy.

Martin na mě působil jako nějaký psychopat, tak se tomu tehdy říkalo. Když někdo jakkoli trčel z průměru, pak to byl

automaticky psychouš, buzík, dilino nebo magor, aniž bychom původu těchto nadávek přesněji rozuměli. Martina ale naše narážky a posměšky nijak nerušily. Sedl si sám do poslední lavice, nohy vyhodil na vedlejší prázdnou židli a nepřítomným pohledem koukal někam do prázdna.

S Frňasem jsme se tu a tam otočili k jeho lavici a pochechtávali se.

„Depešák,“ pošeptal mi Frñas s despektem.

Tehdy jsem to slovo slyšel poprvé ve spojení s nějakou konkrétní osobou. Teda – určitě jsem to pojmenování už slyšel, ale až teď jsem pochopil, koho označuje. Už na základce jsem zažil situace, kdy mě někdo odchytil s otázkou, jestli jsem depešák, nebo metalista. Jednou jsem řekl to, jindy tamto. Opičili jsme se po starších, aniž bychom věděli, co to znamená. Děti se přidávaly do jednotlivých táborů podle toho, kde byla děcka, která nesnášely. Nějací depešáci určitě museli být už i na základce, ale já jsem ve svém okolí žádné neměl, takže setkání s Martinem pro mě bylo „tenkrát poprvé“.

Metalisty už jsem registroval, věděl jsem, že jsou to ti s dlouhými vlasy a v riflových bundách s nášivkami. Bylo jich víc a hlavně tu byli dýl, pamatoval jsem si je už jako děcko ze sídliště, mohl jsem chodit tak do čtvrté třídy. Depešáci se však vyrojili až později. I Frñas měl riflovku. Ve škole si ji ale otočil naruby, aby nášivky nešlo

vidět. Nechtěl zbytečně provokovat učitele a mistry hned na začátku roku. A pak, když vyšel ze školy ven, ji zas obrátil. Vlasy si vytáhl zpod límce roláku, měl je skoro až po lopatky.

Za bránou učňáku se mu nápadně zvedlo sebevědomí. Zamířili jsme do nedalekého parku a on z náprsní kapsy vydoloval krabičku cigaret Marlboro. Skoro mi vyskočily oči z důlků. Západácký ciga?

„Vyšmelil jsem to se sousedkou, co byla v létě v Jugošce. Maj tam toho plný odpadáky.“

Bříšky prstů s okousanými nehty jemně vytáhl z papírového obalu jedno cigáro a bylo po slávě. V té nádherné krabičce měl nacpané naše marsky.

„Čadíš?“ Vystrčil přede mě krabku. Do nosu mě bouchla štiplavá vůně laciného tabáku. Do té doby jsem zkoušel párkrát kouřit s děckama ve výklenku mezi paneláky, ale nebyl jsem žádný pravidelný, a už vůbec ne zkušený kuřák.

„Jasně, dám si.“

Nervózně jsem sáhl po cigaretě. Frñas škrtnul sirkou a oba jsme si připálili. Prvních pár šluků jsem jen blafoval, ale pak jsem se odhodlal natáhnout dým až do plic.

Opírali jsme se o betonovou zídku a přes chřadnoucí městskou zeleň jsme sledovali, jak z brány lezou další učni. Naše škola byla docela veliká a ve stejném areálu sídlila i střední zdravotnická, takže jsme se zájmem

okukovali hlavně zdravotřačky, protože na strojařině bylo holek jako šafránu.

„Támhleto je Marcela.“

Hodil bradou směrem ke skupince děvčat na chodníku.

„Chodil jsem s ní na základce do třídy. Hrozná kráva.“

Kouknul se na mě, aby si ověřil, že jeho slova zněla dostatečně přesvědčivě. Já jsem souhlasně přikyvoval a bojoval jsem s dýmem z cigarety.

„Heleďte na ně, na kuřimíry!“ strčil najednou někdo Frňase do zad a ten jen tak tak udržel rovnováhu. Otočili jsme se a tam stáli tři starší učňové.

„Čím to smrdí?“ dal nám nejvyšší z nich přičichnout ke své pěsti. Na prostředníčku měl doma vytetovanou lebku.

„Krchovem,“ odpověděl Frňas a pokusil se o žoviální úsměv.

Vysoký se rozřehal od ucha k uchu, odhalil tak svůj zkažený chrup a přátelsky sevřel Frňasovi ruku.

„To je Segedín, můj bráchanec,“ seznámil nás Frňas.

Segedín si mě ledabyly přeměřil. Začal jsem se dusit dýmem z cigarety a strašně jsem se rozkašlal. Segedín a ti zbylí dva se na mně královsky bavili. Oni byli už úplně jiná liga než my dva holobrádci. Segedín nosil mastné vlasy až pod lopatky. Polovinu zubů měl vymlácenou a druhou černou od kazů a žlutou od kuřiva. Rozervané rifle. Krví podlité oči a pod nimi povislé fialové váčky. Na sobě riflovku posetou záplavou černých nášivek. Byl to kápo celé partičky metlošů na našem učňáku.

Zvlášť si pamatuju na ty jeho dva ocásky – tlustý Vincek „Fakír“, to byl hoch širší než vyšší, starý vytaháný pletený svetr měl posetý odznáčky a pro zkrácení dlouhé chvíle si je často zapichoval do předloktí. Pod paží věčně nosil řvoucí magneták na baterky.

Druhému přezdívali Kabel, protože byl jako taková vycivěná štangle, nejtěžší na něm byla riflovina a tenisky dvanáctky, ve kterých vypadal jako cirkusový šasek. „Anfas“ měl plochý,

jako kdyby ho někdo bacil zednickou kelnou po čele. Ten kluk se nikdy neusmíval. A kdyby jen neusmíval – on ani nikdy neměnil výraz tváře!

„Dej mi páva!“ zavelel Segedín a Frňas hned ochotně nabízel jemu, Fakírovi i Kabelovi ciga.

Netrvalo to dlouho a i já jsem se stal součástí širší party kolem Segedína, aniž bych po tom nějak zvlášť prahnul a taky aniž bych se o to nějak zasloužil.

Ocitnout se v přízni staršího spolužáka neznamenal málo, i když Segedín vždycky mluvil jenom s Frňasem a já jsem postával vedle. Frňas pro mě byl přirozená volba, jelikož mí zbylí vesniční spolužáci po zvonění utíkali na autobus domů.

Půjčil mi nějaké svoje kazety a já slušně poděkoval a vzal si je. Vrcholem mé módní rebelie bylo, že jsem si po pár týdnech rybičkou vydrhel díru na koleno, ale i to jen na těch nejstarších gatích, které jsem nosil do dílen, aby mi mamka nenařezala. A na bundu z teplákové soupravy jsem si pověsil tři sichrhajsky.

Po škole se Segedínova parta slézala v Jámě. To byl takový široký příkop za Jednotou. Shromaždiště všech týpků z města. Míhaly se tam riflovky, na nohách tenisky činy, orvané gatě, trika s kostrami, dlouhé mastné vlasy a počmáraná žebradla. Chodili tam i různí vágusové, staré máničky z města, a to pro nás byli exoti; poslouchali starou muziku, opravdoví staří hipíci. Tam jsem potkal i první pankáče, ušaté chuligány s doma udělanými číry. Někdy tam měli kytaru a hráli na ni. Tehdy jsem slyšel jednoho vousatého chlápka zpívat písničky Karla Kryla, ale protože jsem do té doby o žádném Krylovi neslyšel, myslel jsem si, že jsou to písničky od Waldemara Matušky, což samozřejmě všechny přítomné nesmírně pobavilo.

Postávali jsme tam, debatovali a z nudy vymýšleli hovadiny. Pro mě – neomalené tele – to byl nový svět a všechno jsem to hlтал široce otevřenýma očima.

Jeden z pankáčů, říkalo se mu Kyblík, takový větroplach s dlouhým krkem a vysokým čelem, měl dokonce i skejt. Když ho donesl do Jámy, všichni se k němu seběhli.

„Koupil jsem ho o prázdninách u babičky v Čechách od jednoho číšnického učně,“ přeskakoval mu ještě pořádně nedomutovaný hlas.

„Co je to za ptákovinu,“ chytl ho Segedin do rukou a prohlížel si čtyři tlustá oranžová kolečka naspodu desky.

Kyblík nám to hned předvedl. Hodil skejt na zem a vyskočil na něj. Jednou nohou se odrazil a fičel si to po chodníku. Čuměli jsme jak puci. Držel balanc, dokonce vybral i zatáčku, za což si vysloužil obdivné pohledy dvou holčin, které šly po opačné straně cesty, a pak narazil do babičky, co nesla nákup z Jednoty.

Přesunuli jsme se k ulici, která vedla dolů k hlavnímu vlakovému nádraží. Byl to docela slušný krpál. Kyblík uzavřel sázku, že na prkně sjede celou ulici. Nikdo mu nevěřil a v klobouku se brzy válela hromádka drobásků i nějaké bankovky. Když byly sázky uzavřeny, Kyblík skočil na prkno a rozjel se dolů z kopce. Nebyl tam žádný hladký povrch, část cesty tvořil starý asfalt, pak byly dokonce kousek kočičí hlavy a uprostřed křižovatka.

Kyblík se přikrčil do kolen a pomalu se rozjel. Netrvalo dlouho, než nabral slušnou rychlost. Udělal kličku kolem auta zaparkovaného u krajnice. Strejce, co zrovna lezl z embéčka, skoro klepla pepka, když kolem něj profrčel ten čert s kohoutem na hlavě. Na křižovatce ho skoro lízl dědula na ukrajině. Rozkýval se, ale nakonec udržel rovnováhu.

„Na kočičích hlavách si rozbije držku,“ prohlásil Frñas.

Jenomže Kyblík přešel i přes ně. Třásl se jak na tankodromu, najednou ho to vyhodilo do luftu, nohy se mu odlepily od prkna, vznesl se k nebi jako kočka, pak na něj doskočil zpátky a přistál i se skejtem na vozovce. Tolik vzrušení nezažil ve východním bloku nikdo, ani když letěl Gagarin do kosmu. Dole na rovince udělal oblouček jako lyžař po průjezdu cílovou čarou a z ulice se ozval potlesk. Většina civilů při pohledu na jeho kamikadze kousek kroutila hlavami, ale našli se i tací, co mu zatleskali.

Byla to těžká frajeřina a my ostatní jsme se nechtěli nechat zahanbit – každý to chtěl hned zkusit. Jenže nikdo z nás neměl za sebou trénink jako Kyblík, který to celé léto nacvičoval u babičky.